

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Meditationum evangelicarum volumen tripartitum

Creidius, Hartmann

Francofurti ad Moenum, 1682

Exegesis

[urn:nbn:de:bsz:31-122776](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-122776)

rat, quoties recitat, & in quinta petitione debiti, quo Deo obstrictus est, retentionem quotidie sibi imprecatur. Faxit Chri-

stus Jesus, ut agnoscamus hoc, & juxta normam à se præscriptam vitam nostram instituemus, Amen.

Dominica XXIII. post Trinitatis.

Evangelium Matth. 22. vers. 15. 22.

EXEGETIS.

LEgimus Jud. 15. v. 4. s. de Simfione, quod ceperit trecentas vulpes, caudasque earum junxerit ad caudas, & faces ligaverit in medio, quas igne succendens dimisit in segetes Philistinorum, & concrematae sunt.

Ejusmodi vulpinam ligam cernimus etiam in hodierno Evangelio, quam Pharisei & Herodiani inter se cudunt adversus Christum. Caudis quidem colligati sunt, & consilia ad unum scopum, nempe ad Christum, ejusdemque caelestem doctrinam exterminandam comportant, sed capita discordant, hoc est, in fidei & vitae professione, totis quod dicitur castris dissident, & vatiniario se invicem odio prosequuntur.

Quemadmodum autem vulpes Simfionis eodem igne, quo Philistinorum segetes incendebant, sibi ipsis incendium concitabant: Idem accidit Phariseis & Herodianis in prælecta pericope, quod ipsi in foveam cadunt, in quam Christum præcipitare volebant, & ita confunduntur in astutia sua, ut ipso omisso tacite secedant, & nihil respondere possint.

Videbimus historiam ipsam, quæ duabus partibus absolvitur, ut sunt:

I. *Captiosa quaestio.*

II. *Ingeniosa responsio.*

J.J.

Non sine causa Diabolus Esa. 27. v. 1. appellatur serpens directus & tortuosus, quia quod agit, non tantum aperta vi agit, sed quandoque in angelum lucis se transformat, 2. Cor. 11. v. 14. & unguis lupinus sub ovina pelle occultat, per tortuosas vias falsæ doctrinæ & perversæ vitæ salutem hominum insidias struens, quod in Paradiso cœpit, in ipso Christo exercuit, & adhuc hodie continuâ praxi exercet.

Exemplum habemus in prælecta pericope, ubi ex instinctu Diaboli Pharisei coeunt & deliberant, quâ arte & astutia Christum in sermone capere velint, ubi tria potissimum consideranda veniunt:

I. *Deliberatio*, cujus hic describitur

1. *Auspicium*. Nam Ioh. 8. inquit Evangelista, tunc abeuntes Pharisei consilium ceperunt, quo respicit ad præcedentia, ubi Christus ex paterno planè affectu, debito tamen zelo ingratitudinem Pharisæicæ cohortis redarguerat, recitata parabolâ de nuptiis regniis & summa malitia invitatorum hospitum. Animadvertentibus Phariseis, sibi hoc dictum esse, ideoque irâ infrementes, id quod salutis ipsorum causa prolarum erat, malitiosis consiliis retundere conatur.

Videmus hinc quasi in speculo miram humanarum mentium perversitatem. Quando **Deus** per ordinarium ministerium castigat notoria

notoria scelera, sæpe fit, ut quibus hæc castigatio salutaris medicina esse debebat, illâ deteriores fiant. Ita verbum Evangelii, quod per se est potentia ad salutem omni credenti, Rom. 1. v. 16. fit multis odor mortis ad mortem, 2. Cor. 2. v. 16.

2. *Artificium.* Callidè enim rem aggrediuntur, & sicut aucupes retia sua occultare solent, ut aves eò citius advolent: Ita quoque Christo retia tendunt, & fucò hypocrisæos colorant, ut scopum suum eò facilius assequantur, quod vocabulo *παιδιδύων* Evangelistæ satis innunt.

Hoc est ingenium omnium hostium Ecclesiæ, ut quò non possunt pertingere leonina, ibi vulpinam assumant, ut vox sit Jacobi, manus verò Esavi, Gen. 27. v. 22. Requiritur ergò à nostra parte prudentia Christiana, Matth. 10. v. 16. ne fidamus ipsis exemplo Christi, Joh. 2. v. 24. sed Deum seriò oremus, ut consilium Ahitophelis infatuat, 2. Sam. 15. v. 31.

3. *Collegium,* homines nimirù, qui conveniunt ad capiendum hoc consilium. Isti sunt Pharisei, ut Evangelista in principio textus statim indicat, qui clavè scientiæ & palmam sanctitatis sibi præ aliis arrogabant, hi convocant concilium, non secus ac de religione vehementer essent solliciti, sed interim conspirant in necem Christi, & retia texunt, quibus innocentem illaqueent, qualia concilia hæctenus sæpe congerunt Pontificii, quibus Augustanâ confessionem, pacem religionis, & pacificationem Passaviensem explodere & enervare conati sunt, ut fundamenta destruerent, & justum postea eò meliùs opprimere possent, Ps. 11. v. 3. Sed Christus dissipavit ista conciliabula, ut quadret in illos quod David canit Ps. 21. v. 12. Consilia fecerunt, quæ non potuerunt in effectum producere.

II. *Legatio.* Nam miserunt ad illum, inquit Evangelista,

1. *Discipulos suos,* qui ob juvenilem ætatem audacia & impudentia magistris suis superiores erant, ut si res malè succederet, obvertere possent suo consilio hæc non esse gesta, sin verò ex animi sententia cederet, gloriosior esset Victoria à tanto magistro per discipulos reportata.

Elucescit hinc veritas Adagii: *κακὸν νόβακος κακὸν ὄων* qualis Rex, talis grex, qualis Præceptor, talis etiam discipulus. Pharisei erant hostes Christi *ἄσπονδοι*, & doctrinam cælestem voce & manu impugnabant, tales etiam sunt discipuli eorum. Videant igitur parentes, ut pios, & sinceræ religioni addictos Præceptores suis liberis eligant, qui cum lacte materno pietatem ante omnia ipsis instillent, & non Calvinianis aut Jesuitis informandos tradant. Hoc est filios suos Molocho immolare, quod Judæi ab ethnicis didicerant.

2. *Herodianos.* Hoc partim officii nomen est, designans Herodis aulico tributa colligentes: partim schismatis eorum, qui novam quandam cum Herode religionem ex Judaismo & Paganismo constarant, ut meminit Epiphanius & Tertullianus. Hæc duo genera hominum aliàs hostes erant infensissimi, & non solum in religione, verùm etiam in vita & moribus toto cælo discrepabant, sed hæc ubi contra Christam actio est, unanimi consensu conspirant.

Hic mos est hujus seculi, ab origine mundi semper observatus. Ita Pilatus & Herodes amici fiunt, cum Christus interficiendus est, Luc. 23. v. 12. Adhuc hodie conspirant Jesuitæ & Calviniani, qui totò alioquin cælo & zelo, ut quidam præ se ferunt, dissident, quando majestatem CHRISTO homi-

Vid. Marc. 8. 15.

ni communicatam in pugnare satagunt.

Nostrium est vinculum pacis & fidei in violatum servare, & conjunctis precibus hostium conatus infringere. Nam consensus veræ doctrinæ & interitus Satanæ, inquit Athanasius, & vis precum unita non caret pondere, sed magnam habet efficaciam, Jacob. 5. v. 16. Matth. 18. v. 19.

III. *Compellatio*, quæ habet

1. *Exordium* plausibile, v. 16. Tribuunt enim Christo

1. *Laudem scientiæ*, didascalum appellando, ex mera tamen hypocrisis, nam discipuli ejus esse volebāt, ut ait Chrysostomus, interim coram populo, qui Christo adhærebat, titulum hunc ipsi tribuunt, ut fucum faciant simplicioribus, quasi de Christo & ejus doctrina ipsi quoque dextrè sentirent. Viva imago omnium Pseudo-Doctorum, qui ad decipiendos & infatuendos simpliciores orthodoxos etiam Patres aliosq; sinceros Doctores suos Magistros & Præceptores salutant, & consensum cum Lutero & Augustana confessione plenis buccis deprædicāt, quod jam tempore Apostolorū fieri solebat, ut apparet ex 2. Thess. 2. v. 2. & 2. Cor. 11. v. 13.

2. *Laudem veriloquentiæ*. Scimus, inquit, quod sis verax, & viam Dei in veritate doces. Hanc confessionem propria ipsis dictavit conscientia, quæ convicti erant, id quod exsertis verbis Nicodemus Christo in aurem fatetur, Joh. 3. v. 2. nimirum veritas claudi & largiri potest, vinci non potest, sed ex singulari dispositione Dei, hi interdum, qui veritatis inimici sunt, confessores evadunt, & suā linguā eam deprædicant, ut Chrysostomus alicubi scribit.

Discant igitur Pastores Ecclesiæ, ut ad exemplum Archi-Episcopi sui veraces sint, nec adulterent verbum Dei, sed maneat in

simplicitate verbi, & cum Christo orent: O Pater sanctifica nos in veritate, sermo tuus veritas est, Joh. 17. v. 17. ita viam Dei in veritate docebunt, & saluum facient non tantum se, verum etiam omnes qui audiunt ipsos, 1. Tim. 4. v. 16.

3. *Laudem confidentiæ*. Nam personas, inquit, non respicis, *καὶ ἐμὲ λείπει πρὸς τοὺς θεοὺς*, & non curas quenquam. Talis *παρηγορία* ab omnibus Ecclesiæ ministris requiritur, ut animo præsentē & corde imperterrito officium suum administrent, nec verbum ad nutum & placitum hominum inflectant, sed dicant quod dicendum est, magnis & parvis absque ullo respectu personarum. Qui enim mundo placere studet, servus Christi esse non potest, Gal. 1. v. 10.

Id fecit Elias, 1. Reg. 18. v. 18. Nathan, 2. Sam. 12. v. 7. seqq. Joh. Baptista, Matth. 14. v. 4. quorum vestigia omnes pii & fideles servi Christi adhuc hodie premere debent. Fremat mundus quantum potest, & vel exilio, vel matte, vel morte *παρηγορία* hanc reprimere conetur, non tamen cedat pius minister vellatum unguem. Oportet enim Deo magis obedire quàm hominibus, Act. 5. v. 29.

II. *Dilemma fallibile*. Nam quid tibi videtur, inquit, licet nē censum Cæsari dare aut non? Quæstio hæc erat in populo Judaico tum temporis maximè controversa. Præceperat Deus in lege sua Exod. 30. v. 13. ut quilibet in populo Israelitico, si ad annum ætatis vigesimum pervenisset, dimidium sicli argentei in templum afferret, quæ pecunia reponebatur in gazophylacium, & impendebatur ad adificationem templi & conservationem cultus divini. Sed ubi Romanus Imperator Judæam haberet tributariam, inter alia onera complura Judæis hoc etiam imposuit, ut siclum illum, qui erat quadrans thaleri,

leri, non amplius in Templi gazophylacium, ut hactenus solebant, sed in ararium Cæsaris reponerent. Hoc valde mordebat Judæos, volebant enim esse populus liber, sicut gloriabantur Joh. 8. v. 33. & sæpe conati sunt motis seditionibus jugum Romanū excutere, sed frustra. Mensura iniquitatis ipsorum impleta erat propter præcedentia peccata, hinc ex justo Dei judicio sclus sanctuarii Romano Imperatori cessit, ut propriâ ipsorum pecuniâ milites præsidarios aleret, quibus libertas Judæorum, quam semper adhuc somniabant, infringeret.

Quamquam autem vi externâ contra Romanos nihil valebant, tamen illam quæstionem in conversatione cum Cæsarianis semper urgebant & ventilabant, & consultum ducunt, hanc ipsam Christo etiam proponere in forma syllogismi, qui cornutus in Scholis dici solet, quia ex utraque parte ferit, hoc modo: Aut dandus est Cæsari census, aut non dandus. Si respondisset Christus, dandum esse, præsentibus erant Phariseorum discipuli, qui cum populo contrarium sentiebant & sine dubio contra ipsum tanquam proditorem patriæ libertatis seditionem movissent. Si verò respondisset non dandum esse, præsentibus erant Herodiani, qui correptum statim tanquam reum criminis læsæ majestatis ad Herodem ipsum deduxissent. Sin autem tacuisset, hypoeriseos ipsum insimulassent, qui propter metum hominum veritatem proloqui non auderet. Hæc sunt retia, quibus Pharisæi Christum illaqueare confidebant.

Nos eandem cum Judæis hoc tempore pœnam experimur, Nemo fuit tempore pacis, qui sclus sanctuarii ad cultus divini conservationem, templorum & scholarum reparationem, pauperum item & ministro-

rum Ecclesiæ sustentationem expendere voluit. Hinc jam cedit fisco, quod non dedimus Christo, siquidem milites nostrâ pecunia scribuntur & sustentantur, qui minis & verberibus nos persequuntur, scilicet hæc gratiæ sunt, quas pro solutione stipendii nobis persolvunt. Justus est Deus nolite irridere, Gal. 6. v. 7. quid faciamus? rebellemur cum Judæis? minimè. Promeriti sumus pœnam hanc peccatis nostris. Ergo portate, Vos mei, portate iram Domini, judicabit ipse causam nostram, Mich. 7. v. 9. & non dabit in æternum fluctuationem justo, Ps. 55. v. 23.

De Secundo.

Fuit captiosa Phariseorum quæstio, succedit ingeniosa Christi responsio, quæ tribus membris absolvitur, ut sunt:

1. *Dura increpatio.* Quia enim malitiam Phariseorum sibi satis cognitam & perspectam habebat, blanditias verborum nihil curat, sed quod corde sentit, in conspectu totius populi profatur, & hypocritæ, inquit, quid me tentatis? ut ipso facto demonstrat, se non curare quenquam, quo ipsum elogio modò ipsorum discipuli exornarent, & verum esse *καθ' ἑσθλότητος*, qui intima cordis penetralia exploret, & sciat quid sit in homine, Joh. 2. v. 25.

2. *Denaris perlustratio.* Postulat enim numisma, quod tum temporis apud Judæos in usu erat, & imaginem impressam ipsis ostendens, cujus est hæc imago, inquit, & inscriptio?

Habebat aliàs sclus sanctuarii pecuniæ suam imaginem & inscriptionem, cum adhuc avitâ libertate fruerentur Judæi. In uno latere expressa erat virga Aaronis cum inscriptione: Jerusalem sancta: In altero verò caliculus cum thuribulo in memoriam lacri-